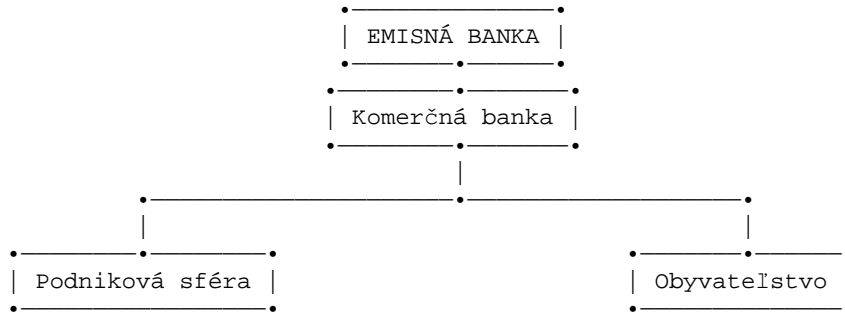

8. PODNIK A BANKY

Banková sústava - predstavuje systém podnikov a inštitúcií v NH zaoberajúcich sa bankovými operáciami, kt. vystupujú v aktívnej, pasívnej a sprostredkovateľskej podobe.

Banková sústava je vždy dvojstupňová.

Prvý stupeň - EB (centrálna, ústredná, cedulová)

- v SR je jedinou EB NBSR

EB sa nazýva:

a) **banka bánk** - riadi celú bankovú sústavu, určuje pravidlá vzniku a zániku OB. Vymedzuje pravidlá ich podnikania. Každá OB má v centrálnej banke svoj účet a platobný styk medzi bankami prebieha na týchto účtoch.

b) **banka štátu** - vykonáva v mene štátu všetky vnútroštátne i zahraničné finančné operácie, poskytuje štátu úvery, je zástupcom štátu pri rokovaní s inými EB. Vedie tiež ŠR.

Hlavná úloha EB je zabezpečovať **stabilitu meny**

- určuje menovú politiku
- vydáva bankovky a mince
- riadi peňažný obeh
- koordinuje plat. styk a zučtovanie bánk
- vykonáva dozor nad bankami

Ostatné úlohy: - vykonáva pokladničné plnenie ŠR
- zabezpečuje emisiu a umiestnenie štátnych CP
- riadi medzinárodný platobný styk a zučtovanie

EB je nezávislá od vlády a ministerstva financií.

Druhý stupeň - všetky ostatné banky:

- obchodné banky - v SR
- sporiteľne - v SR
- úverové a spořitelničnÉ družstvá
- hypotekárne banky
- investičnÉ banky
- banky so špeciálnymi funkciami-SR

V súčasnosti oblasť bankovníctva upravuje **Zákon o bankách a NBSR.**

Banky môžu mať formu **a. s.** alebo ako **štátny peňažný ústav.**

Minimálny kapitál je **500 miliónov Sk.**

Činnosťou sú vkladové a úverové operácie, ostatné operácie si je možné voliť v rámci zákona o bankách. Na rozdiel od EB majú mikroekonomický charakter. Hlavným cieľom ich činnosti je dosiahnuť maximálny zisk.

Ich klientelu tvoria:

- podnikateľské subjekty
- obyvateľstvo
- vláda a komunálne orgány
- ostatné banky

Pasívne operácie umožňujú vytvárať bankové finančné prostriedky.

Tieto zdroje, kt. tvoria tzv. bankové pasíva, sa skladajú:

- z vlastného kapitálu banky (asi 8% pasív)
- z cudzieho kapitálu (asi 92% pasív)

Cudzí kapitál sa získava prostredníctvom vkladov, emisiou akcií a. s., emisiou bankových operácií, ktorými sa zabezpečuje dlhodobý zdroj úverov a pôžičiek.

Aktívne operácie - banky nimi využívajú nadobudnuté peň. prostriedky na poskytovanie KD a DD úverov a pôžičiek, nakupujú na vlastný účet CP.

Sprostredkovateľské operácie: devízové operácie, poradenstvo, platobný a zúčtovací styk, poskytovanie záruk, finančný leasing, faktoring, ...

Základným zdrojom zisku KB je rozdiel medzi príjmami z úrokov z poskytovaných úverov a vyplatenými úrokmi z vkladov klientov. Čím väčšiu časť vkladov môže banka poskytnúť ako úver dlžníkom, tým väčšie budú jej výnosy.

Banková marža : hrubý zisk - N banky spojené s podnikaním.

Vkladové operácie v užšom zmysle slova

1. VKLADY NA POŽIADANIE - sú to peniaze, kt. ukladajú rôzne ekonomické subjekty na účet v banke a stále s nimi disponujú. Ich stav sa môže každodenne meniť, preto sú najmenej stabilným zdrojom.

Majú formu bežných účtov **s úverovým** alebo **bez úverového rámca**.

Bývajú úročené veľmi nízko, a to 2 až 4%.

Bežný účet možno zriadiť na základe písomnej zmluvy medzi bankou a podnik subjektom. Z bežným účtom disponuje zásadne majiteľ. Na základe písomného príkazu majiteľa účtu je banka povinná prijímať vklady alebo vykonávať úhrady z účtu, a to deň po doručení príkazu.

Zmluva o účte sa môže zrušiť zo strany majiteľa účtu, aj zo strany banky, vždy písomne.

V trhovej ekonomike si každý podnik., subjekt môže vybrať banku, v ktorej si chce založiť svoj účet a má právo mať bežné účty vo viacerých bankách.

2. ÚSPORNÉ VKLADY - sú peniaze uložené prevažne fyzickými osobami v banke spravidla na dlhší čas. Termín ich výberu nie je vopred stanovený a pre banku je to stabilnejší zdroj ako vklady na pož.

3. TERMÍNOVÉ VKLADY - sú vklady, pri ktorých sa bankovní klienti dobrovoľne zaviažu k časovému obmedzeniu disponovať vkladom na dobu od 1. mesiaca až po niekoľko rokov. Sú najstabilnejším cudzím zdrojom. Úročia sa vyššou úrokovou sadzbou, ktorá je odstupňovaná podľa výšky vkladu a výpovednej lehoty. Termínové vklady sú spojené s určitými výhodami:

- s výplatou jednorázovej prémie
- s výplatou bonifikovanej prémie
- s pohyblivou úrokovou sadzbou atď.

Vkladové operácie v širšom zmysle slova

1. DEPOZITNÉ CERTIFIKÁTY - majú formu CP. Banka ich vydáva výmenou za termínové vklady za zaokrúhlenú sumu. Možno s nimi obchodovať. Sú krátkodobými, pomerne stabilnými zdrojmi. Môže ich nakupovať akýkoľvek záujemca.

2. BANKOVÉ OBLIGÁCIE - dlhodobejšie CP, splatnosť 5 a viac rokov. Prostredníctvom nich si banka zabezpečí väčšie množstvo peň. prostriedkov na dlhšie obdobie, s istotou, že veriteľ neodstúpi.

Pri nákupe bank. dlhopisov podnik posudzuje tieto faktory:

- výnos, ktorý mu bankový dlhopis prinesie
- posúdenie rizika
- otázka obchodovateľnosti

Úverové operácie - krátkodobé

1. KONTOKORENTNÝ ÚVER - najrozšírenejší KD bank. úver. Jeho základom je kontokorentný účet, ktorý je kombináciou vkladového a úverového účtu. Na tento účet postupne prichádzajú príjmy a na druhej strane sa z neho uskutočňujú platby podniku. Ak sú výdavky vyššie ako príjmy, účet sa dostáva do debetu a znamená poskytnutie kontokorentného úveru. Podnik si s bankou vopred dohodne úverový limit, ktorý nesmie prekročiť. Je výhodný, nakoľko podnik nemusí pri každej potrebe KD peň. prostriedkov znovu uzatvárať úverovú zmluvu.

2. ZMENKOVÝ ÚVER - pri ňom má rozhodujúci význam zmenka.

Rozlišujeme: eskontný úver
akceptačný úver
avalový úver

Eskontný úver - spočíva v tom, že banka odkupuje zmenku pred lehotou jej splatnosti od jej majiteľa. Pri odkupe banka vychádza z nominálnej hodnoty, odpočítava si diskont /úrok za dobu do splatnosti zmenky a náklady s tým spojené/. Banka sa tak stáva majiteľom zmenky a v termíne jej splatnosti ju predloží na preplatenie dlžníkovi.

Akceptačný úver - banka neposkytuje priamy bankový peň. úver, ale tým, že zmenku akceptuje, poskytuje svoje dobré meno ako záruku. Dlžník môže akceptovanú zmenku použiť napr. na zaplatenie tovaru, nakoľko dodávateľ má istotu, že zmenka bude dlžníkom vzhľadom na akceptovanie bankou určite zaplatená.

Lombardný úver - je úver poskytovaný na zástavu hnuteľnej alebo nehnuteľnej veci alebo práva. Je stanovený pevnou sumou s presne vymedzenou dobou splatnosti.

Rozoznávame: lombardný úver na CP
na tovar
na pohľadávky
na drahé kovy

Úverové operácie - SD a DD

Zohľadňujú fakt, že úvery poskytované na dlhšie obdobie predstavujú pre banku oveľa väčšie riziko ako KD úvery.

1. **EMISNÁ POŽIČKA** - úver poskytujú podniku rôzne ekonom. subjekty odkúpením dlhopisov, ktoré podnik emitoval. Predaj týchto dlhopisov môže zabezpečiť banka.

2. **ÚVEROVÝ ÚPIS** - je to bankový úver, ktorý banky poskytujú na základe podpísanej písomnej záväzkovej listiny - úverového listu. Táto listina je dôkazom o pohľadávke, nie je však CP, veriteľ nemôže pôžičku predať ešte pred dobou jej splatnosti.

3. **HYPOTERÁRNY ÚVER** - úver poskytovaný na zástavu hnutelnej veci. Jeho uzatváranie je zdĺhavé a zložité.

Samotný fakt, že banky poskytujú úvery, ešte neznamená, že podnik úver od banky skutočne dostane. Ak podnik chce získať úver musí rešpektovať pravidla ňou určené.

1. najprv **podnik požiada banku o úver** - ústne alebo písomne
2. banka potom komplexne **zhodnotí podnik** - právnu spôsobilosť
osobnú dôveryhodnosť
hosp. situáciu
3. napriek dôkladnému zhodnoteniu, aj pozitívnemu, banka požaduje dostatočné **zabezpečenie úveru**. Za úverovým zabezpečením je v konečnom dôsledku vždy majetok - hnutelný, nehnuteľný, vlastný majetok žiadateľa alebo majetok tretej osoby.
4. úverový vzťah medzi bankou a podnikom vzniká **uzatvorením úverovej zmluvy**, ktorá musí mať písomnú formu. Musí obsahovať všetky predpísané náležitosti. Sú to:
 - rozsah oprávnení a povinností banky a dlžníka
 - limit úveru
 - predmet úverovania
 - doba splatnosti
 - spôsob zabezpečovania úverového rizika
 - pravidlá úrokovania
 - sankcie, v prípade nedodržania zmluvy

Ďalšie bankové operácie

FAKTORING - banková operácia, ide o odkúpenie KD pohľadávok bankou alebo faktoringovou spoločnosťou. Odkupujú sa viaceré pohľadávky.

FORFAITING - ide o odkúpenie DD pohľadávok bez spätného postihu dodávateľa. Hlavne v zahr. obchode. Vyžaduje sa záruka /zaistenie pohľadávok bankou, štátom, .../.

FINANČNÝ LEASING - prenájom IM, predmetov DD spotreby, za dohodnuté nájomné užívateľovi na určitú alebo neurčitú dobu.

FORMY LEASINGU:

- a/ operačný - vystupujú tu iba 2 účastníci - prenajímateľ a nájomca
- b/ finančný - uskutočňuje sa prostredníctvom leasingových spoločností, prípadne prostredníctvom banky, čiže nepriamo

Keďže EB zodpovedá za stabilitu meny, je oprávnená zasahovať do činnosti KB svojimi **direktívnymi nástrojmi**:

- stanovenie min. povinných rezerv
- min. úr. sadzby z vkladov
- max. úr. sadzby z úverov
- max. rozsah úverov

EB svojou **menovou politikou** zabezpečuje **reguláciu peň. masy** v NH.

Ide buď o :

1. **EXPANZÍVNU MENOVÚ POLITIKU** - keď chce EB **zvýšiť množstvo peňazí** v NH, použije tieto nástroje:

- zníži diskontnú sadzbu
- zníži sadzbu pov. min. rezerv
- nakupuje od OB štátne CP
- stanoví hornú hranicu úrokov na poskytované úvery

2. **REŠTRIKTÍVNU MENOVÚ POLITIKU** - keď chce EB **znižovať množstvo peňazí** v NH, použije tieto nástroje:

- zvýši diskontnú sadzbu
- predáva štátne CP
- zvýši sadzbu min. pov. rezerv
- stanoví hornú hranicu úverov, kt. môže OB klientom poskytnúť

Banková činnosť, tak ako každá iná podnik. činnosť, je **vystavená** neistote a **riziku PČ**.

Riziko predstavuje neoddeliteľnú súčasť podnikania. Jeho **pozitívna stránka**: nádej na dosiahnutie výborných HV, je hnacím motorom pre fungovanie celej trhovej ekonomiky. **Negatívna stránka**: podnik. neúspech, neistota môže narušiť solventnosť, likviditu.

Na banku sa vzťahuje predovšetkým podnikateľské riziko - nebezpečenstvo, že skutočne dosiahnuté HV sa budú odchyľovať od predpokladaných výsledkov.

Špecifické bankové riziko, t. j. úverové a úrokové riziká, ktoré ohrozujú splatenie úverov a úrokov spojenými s úvermi. Tieto riziká sú priamo úmerné výške poskyt. úveru a dobe splatnosti.